

32. Ухвала Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 27 липня 2018 р., судова справа № 577/3104/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75651632>.
33. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 4 липня 2016 р., судова справа № 161/9912/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/59452474>.
34. Ухвала Малиновського районного суду м. Одеса від 23 липня 2013 р., судова справа № 521/11906/13-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33380787>.
35. Ухвала Миколаївського апеляційного суду від 12 жовтня 2018 р., судове провадження № 11-сс/4812/44/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77177982>.
36. Ухвала Центрального районного суду м. Києва від 3 серпня 2019 р. URL: <https://ct.mk.court.gov.ua/sud1423/pres-centr/news1/532586/>.
37. Ухвала Шосткинського міськрайонного суду Сумської області від 30 квітня 2018 р., судова справа № 589/1731/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75391224>.
38. Фірман О.В. Поняття та підстави для застосування запобіжних заходів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 2 (3). С. 122–128.
39. Шевчук М.І. Визнання доказів недопустимими: право суду чи його обов'язок? *Право і суспільство* : науковий журнал. 2017. № 4. Ч. 2. С. 207–215. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_2/45.pdf.
40. Шило О.Г. Особливості обґрунтування обрання запобіжних заходів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2014. Вип. № 25. С. 269–273.
41. Model Code of Criminal Procedure. URL: <http://www.usip.org/sites/default/files/MC2/MC2-4-Ch1.pdf>.

САВЕНКО М. Є.,
здобувач кафедри кримінального
процесу
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого),
суддя
(Харківський апеляційний суд)

УДК 343.114

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-6-2-29>

СУБ'ЄКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛ СЛІДЧОГО СУДДІ

У статті проаналізовано питання щодо реалізації учасниками кримінального провадження права на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Доводиться, що законодавчий підхід (ідеться про статтю 309 Кримінального процесуального кодексу), відповідно до якого наводиться перелік ухвал слідчого судді, які підлягають оскарженню, однак не зазначається чітко, хто саме має таке право, що, у свою чергу, зумовлює необхідність звернення до статті 393 Кримінального процесуального кодексу, яка визначає учасників кримінального провадження, наділених правом на оскарження, призводить до неоднозначного застосування норм кримінального процесуального закону, що, звичайно, впливає на ефективність кримінального провадження. Робиться висновок стосовно необхідності передбачити таку модель унормування реалізації права на оскарження, яка б, з одного боку,

не перешкоджала його втіленню, а із другого, слугувала б запобіжником від зловживань цим правом. Підтримується висловлена в науці думка, що для захисту своїх прав і свобод у судах вищих інстанцій суб'єкт кримінальних процесуальних відносин не обов'язково повинен мати статус учасника кримінального провадження, головне, щоб ухвалені судові рішення стосувалися його прав, свобод чи інтересів. Водночас таке право може бути реалізовано лише в рамках, якими оскаржуване рішення обмежує його права й охоронюваний законом інтерес. Зазначено, що надання особам, які не брали участі в судово-контрольному провадженні, права на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді, якими порушуються або обмежуються їхні права й обов'язки, є виправданим, оскільки такий порядок забезпечуватиме реальну можливість отримати невідкладний судовий захист своїх прав у разі незгоди зі змістом відповідного рішення. Право особи на подачу апеляційної скарги не можна ставити в залежність від її участі в судово-контрольному провадженні на стадії досудового розслідування, ураховуючи, що забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності як загальна засада кримінального провадження, передбачене статтею 24 Кримінального процесуального кодексу, своїм змістом охоплює й гарантований державою механізм його реалізації, що, у свою чергу, виступає гарантією реалізації права на доступ до правосуддя.

Ключові слова: апеляційне провадження, ухвала слідчого судді, свобода оскарження, суб'єкти права на оскарження.

The issue of realization by the participants of criminal proceedings of the right to appeal against the decision of the investigating judge during the pre-trial investigation is analyzed in the article. It is proved that the legislative approach (referred to Article 309 of the Criminal Procedure Code), according to which the investigating judge's decisions to be challenged are listed, but it's not clearly specified who has such a right. In turn, it makes necessary to apply to Article 393 of the Criminal Procedure Code, which identifies participants in criminal proceedings with the right of appeal, leads to unequal application of the rules of criminal procedural law, which usually affects the effectiveness of criminal proceedings. It is concluded that it is necessary to provide for such a normalization model of the right of appeal, which, on the one hand, would not impede its implementation and, on the other hand, would serve as a safeguard against abuse of this right. The point of view expressed in science is supported, according to which in order to protect their rights and freedoms in higher courts, a subject of criminal procedural relations does not necessarily need to have the status of a participant in criminal proceedings; the main thing is that the court decisions made relate to their rights, freedoms or interests. At the same time, such a right can be exercised only to the extent that the contested decision restricts their rights and the interest protected by law. It is noted that granting to individuals who did not participate in the judicial review proceedings the right of appeal against the decision of the investigating judge, which violates or restricts their rights and obligations, is justified, since such procedure will provide a real opportunity to obtain an immediate judicial protection of their rights in case of disagreement with the content of the respective decision. The right of a person to file an appeal cannot be made dependent on their participation in judicial review proceedings at the stage of pre-trial investigation, given that securing the right to appeal against procedural decisions, actions or omissions as a general basis of criminal proceedings provided for in Article 24 of the Criminal Procedure Code. In its content, it covers the state-guaranteed mechanism of its implementation, which in turn is a guarantee of the right realization of access to justice.

Key words: appeal proceedings, decision of investigating judge, freedom of appeal, subjects of right of appeal.

Вступ. Однією з характерних рис апеляційного провадження є широка свобода оскарження. Складовою частиною цієї гарантії виступає законодавчо визначене коло учасників кримінального провадження, які, реалізуючи своє диспозитивне право, ініціюють провадження в суді апеляційної інстанції. Водночас, як показує аналіз наукових джерел і практики правозастосування, низка питань стосовно суб'єктів апеляційного оскарження ухвал слідчих суддів залишаються дискусійними як у теорії, так і у прикладному правозастосуванні. Актуальність таких питань зберігається навіть незважаючи на досить широкий спектр наукових досліджень із тематики апеляційного оскарження ухвал слідчих суддів (серед іншого, у роботах таких науковців, як: Н.Р. Бобечко, І.В. Глов'юк, Д.І. Камчатна, Т.О. Музиченко, С.О. Пшенічко, А.Р. Туманянц, С.Л. Шаренко, О.Г. Шило, М.Є. Шумило й ін.)

Постановка завдання. Зважаючи на те, що широка свобода оскарження як одна з рис апеляційного провадження була предметом доктринальних дискусій, а також численних пропозицій *de lege ferenda*, для оптимізації встановленої процедури апеляційного оскарження теоретичного аналізу потребує законодавчий підхід стосовно кола суб'єктів, які мають право на оскарження ухвал слідчого судді, що і становить мету даної публікації.

Результати дослідження. Передусім звертає на себе увагу, що у ст. 309 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України наводиться перелік ухвал слідчого судді, які підлягають оскарженню, але не зазначається чітко хто саме має таке право. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність звернення до ст. 393 КПК, яка визначає учасників кримінального провадження, наділених правом на оскарження. Аналіз відповідних норм КПК дозволяє констатувати, що стосовно ухвал слідчого судді такий випадок є лише один, а саме абз. 7 ч. 7 ст. 173 КПК, де передбачено, що підозрюваний, обвинувачений, треті особи мають право оскаржити судові рішення щодо арешту майна. Отже, можемо констатувати, що наведений законодавчий підхід призводить до неоднакового застосування норм кримінального процесуального закону, що, звичайно, впливає на ефективність кримінального провадження.

Науковцями неодноразово зверталась увага на проблемність порушеного питання, лунали різні пропозиції, серед яких фактично виокремлюються два підходи: (1) доповнити ч. ч. 1 та 2 ст. 309 КПК щодо кожної ухвали слідчого судді положенням про те, кому надається право її оскаржити [1, с. 138; 2, с. 172]; (2) змінити редакцію п. 10 ст. 393 КПК, передбачивши, що апеляцію мають право подати інші особи, інтересів яких стосується судові рішення [3, с. 30, 84; 4, с. 136].

Водночас, як зазначено в листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, для вирішення питання, чи має право особа звертатись з апеляційною скаргою на ухвалу слідчого судді, необхідно врахувати, чи стосується оскаржувана ухвала прав, свобод, інших інтересів особи, яка звертається з апеляційною скаргою [5].

Цікавим і таким, що заслуговує на підтримку та запозичення, є нормативне вирішення цього питання в інших вітчизняних процесуальних кодексах. Зокрема, ст. 185 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) встановлено, що сторони й інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку постанови суду першої інстанції повністю або частково, крім випадків, встановлених цим Кодексом; ст. 292 Цивільного процесуального кодексу закріплює, що сторони й інші особи, які беруть участь у справі, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права й обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково.

Зважаючи на вказане, зауважимо, що теоретична та практична значущість запропонованої дискусії полягає в з'ясуванні змісту об'єктивного та суб'єктивного інтересу учасника кримінального провадження як суб'єкта апеляційного оскарження ухвал слідчого судді. Р.Е. Гукасян зазначає, що можливість звернення особи до суду по захист зумовлена наявністю в неї юридичної заінтересованості, під якою необхідно розуміти об'єктивний зв'язок між рішенням у даній справі і передбачуваними правами, обов'язками й охоронюваними законом інтересами

особи [6, с. 50]. Слушною є й думка В.Т. Маляренка, який зазначає: «Такий інтерес зачіпається тоді, коли прямо або опосередковано рішення та судження вступної, мотивувальної та резолютивної частини рішення мають значення для суб'єкта апеляційного оскарження у правовому, фізичному, матеріальному або моральному відношенні» [7, с. 372].

Уважаємо, що необхідно передбачити таку модель унормування реалізації права на оскарження, яка б, з одного боку, не перешкоджала його втіленню, а із другого, слугувала б запобіжником від зловживань цим правом.

У цьому ключі актуалізуються ще два питання: (1) наявність процесуального статусу в особи, яка звертається з апеляційною скаргою; (2) можливість надання права на оскарження особам, які не брали участі в судово-контрольному провадженні в рамках реалізації слідчим суддею функції судового контролю на стадії досудового розслідування.

Стосовно першого питання слушною є позиція Н.Р. Бобченко, який зазначає, що, ураховуючи зміст ч. 2 ст. 24 та ч. 3 ст. 21 КПК України, для захисту своїх прав і свобод у судах вищих інстанцій суб'єкт кримінальних процесуальних відносин не обов'язково повинен мати статус учасника кримінального провадження, головне, щоб ухвалені судові рішення стосувалися його прав, свобод чи інтересів [8, с. 105]. На наш погляд, наведений підхід потребує законодавчої регламентації з метою встановлення правової визначеності в цьому питанні. Утім, додамо, що таке право може бути реалізовано лише в рамках, якими оскаржуване рішення обмежує зазначені права й охоронюваний законом інтерес.

Висловлюючись щодо другого питання, зауважимо, що надання особам, які не брали участі в судово-контрольному провадженні, права на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді, якими порушуються або обмежуються їхні права й обов'язки, виправдане, оскільки такий порядок забезпечуватиме реальну можливість отримати невідкладний судовий захист своїх прав у разі незгоди зі змістом відповідного рішення. Зокрема, відсутність у заінтересованих осіб права на оскарження рішень судді про обшук і огляд житла, на думку О.Ю. Костюченко, унеможливає перевірку законності й обґрунтованості таких рішень судді, а оскільки в цих випадках зачіпаються конституційні права осіб, необхідно обов'язково передбачити право їх оскарження. Водночас подання скарги не повинно зупиняти набрання ними чинності, а скасування постанови судді із зазначених питань повинно вести до виключення отриманих у результаті цих дій доказів із засобів доказування [9, с. 100].

Л.В. Черчукіна, навпаки, зазначає, що право на апеляційне оскарження впливає з участі сторін у судовому розгляді в суді першої інстанції, що, на наш погляд, є спірним твердженням [10, с. 15]. Також не можна погодитися з В.І. Сліпченком, який зауважує, що коли законодавцем не передбачена можливість участі в судовому розгляді сторони захисту під час отримання судового дозволу на проведення відповідних слідчих дій, ця обмеженість залежить від доцільності проведення таких слідчих дій без відома інших осіб; у разі ж їх повідомлення, проведення, наприклад, обшуку, у більшості випадків буде недоцільним, тому запланованого результату не буде досягнуто. Суб'єктам, які не беруть участі в судових розглядах, не надається й право на оскарження рішення судді до апеляційного суду, оскільки одразу б виникло запитання: звідки, наприклад, стороні захисту стало відомо про планування проведення обшуку, отже, отримання дозволу на його проведення [11, с. 155].

Уважаємо, що право особи на подачу апеляційної скарги не можна ставити в залежність від її участі в судово-контрольному провадженні на стадії досудового розслідування, ураховуючи, що забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності як загальна засада кримінального провадження, передбачена ст. 24 КПК, своїм змістом охоплює й гарантований державою механізм його реалізації, що, у свою чергу, виступає гарантією реалізації права на доступ до правосуддя.

Покажемо у цьому сенсі рішення Європейського суду з прав людини у справі «Кузьменко проти України» від 9 березня 2017 р., у якому констатоване порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у зв'язку з тим, що «уряд не представив жодних доказів того, що заявник, який не був учасником кримінальної справи, у межах якого було здійснено обшук його квартири, мав право порушити судові провадження за ст. 234 КПК або що його скарга, подана відповідно

до цієї процедури, може бути негайно розглянута судом незалежно від того, чи встановить слідчий орган злочинця та передасть його чи її до суду і коли» (п. 31) [12].

Конституційний Суд України неодноразово у своїх рішеннях висловлював правову позицію щодо права на оскарження судових рішень та доступу до правосуддя, згідно з якою кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку; суд не може відмовити у правосудді, якщо особа вважає, що її права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод; відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке, згідно зі ст. 64 Конституції України, не може бути обмежене; перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку гарантує відновлення порушених прав і охоронюваних законом інтересів людини і громадянина [13; 14; 15]. Підтвердження наведеної позиції находимо і в рішеннях Верховного Суду України [16; 17].

Нагальною на даний час залишається проблема розширення переліку осіб, яким надається право на апеляційне оскарження на стадії досудового розслідування, а також меж такого оскарження. Тож, цілком логічним уявляється розгляд у межах цієї статті проблеми забезпечення права на оскарження окремим учасникам кримінального провадження.

Так, у спеціальній літературі наголошувалося на необхідності надання слідчому права на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді, що укріплюватиме його процесуальну самостійність [18, с. 88–89; 4, с. 141]. Критично ставлячись до такої пропозиції загалом, зазначимо, що: (а) виходячи з парадигми кримінального процесу, процесуальна самостійність слідчого суттєво обмежена, що (саме в ракурсі тематики цієї роботи) є цілком виправданим; (б) незважаючи на те, що згідно із КПК, слідчий віднесений до сторони обвинувачення, отже, виконує у кримінальному провадженні публічні функції, від імені держави виступає прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням і уповноважений подавати апеляційну скаргу, зокрема на ухвалу слідчого судді; (в) усе ж таки, маючи певний обсяг процесуальної самостійності, слідчий має право оскаржити до прокуратури вищого рівня будь-які рішення, дії чи бездіяльність прокурора (ст. 311 КПК).

Уважаємо, що не можна категорично відхиляти ідею щодо надання можливості слідчому оскаржувати ухвали слідчого судді. На порушене питання необхідно поглянути в аспекті предмета оскарження, а саме: а) оскарження ухвал слідчого судді, постановлених у порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні; б) оскарження ухвал слідчого судді, постановлених за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора. Якщо в першому випадку наведена вище аргументація щодо недоцільності надання слідчому права на оскарження є цілком прийнятною, то другий випадок потребує додаткового наукового осмислення. Річ у тім, що за результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність *слідчого*, прокурора слідчий суддя, згідно із ч. 2 ст. 307 КПК, має право, зокрема: 1) скасувати рішення слідчого чи прокурора; 2) скасувати повідомлення про підозру; 3) зобов'язати припинити дію; 4) зобов'язати вчинити певну дію. Постановленням відповідного рішення фактично (виходячи з аналізу ч. 1 ст. 303 КПК) констатується порушення слідчим (або/та прокурором) норм КПК. Аналізуючи наслідки оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб в інших процесуальних кодексах, доходимо висновку, що, наприклад, ч. 1 ст. 293 КАСУ передбачено, що учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково, крім випадків, установлених цим Кодексом. Тому правильним видається твердження В.О. Лазаревої, що об'єктивна причина створення виключення для кримінального процесу в умовах ідентичності правової природи скарги на дії та рішення посадових осіб незрозуміла [19, с. 53–54].

Потребує аналізу через свою неоднозначність і питання щодо меж оскарження потерпілим, оскільки, згідно з п. 7 ч. 1 ст. 393 КПК, потерпілий має право подати апеляційну

скаргу в частині, що стосується його інтересів, але *в межах вимог, заявлених ним у суді першої інстанції*. Доводиться констатувати, що участь потерпілого в низці судово-контрольних проваджень на стадії досудового розслідування не передбачена (наприклад, під час розгляду клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження), що унеможливорює фактично його право на подачу апеляційної скарги. Зокрема, доцільність надання права потерпілому на апеляційне оскарження, наприклад, ухвали про застосування або відмову в застосуванні запобіжного заходу, зумовлена його прямою заінтересованістю в результатах розгляду слідчим суддею відповідного клопотання слідчого, погодженого із прокурором, або прокурора, адже застосування відповідного запобіжного заходу забезпечує: (а) компенсування завданої йому шкоди; (б) притягнення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, до відповідальності; (в) безпеку потерпілого тощо.

Водночас у цьому контексті слід зробити одне застереження – до внесення законодавчих коректив стосовно наділення потерпілого правом ініціювання судово-контрольного провадження – неправильною є практика судів, які всупереч нормативним вимогам визнають за потерпілим таке право. Ідеться передусім про такий захід забезпечення кримінального провадження, як тимчасовий доступ до речей і документів. Відповідно до ч. 1 ст. 160 КПК, до слідчого судді під час досудового розслідування з відповідним клопотання можуть звернутися сторони кримінального провадження. Сторонами кримінального провадження відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК є: а) з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник і законний представник у випадках, установлених КПК; б) з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданний, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники. Виходячи із системного тлумачення норм процесуального закону, а саме ч. 3 ст. 338 та ч. ч. 2–4 ст. 340 КПК, потерпілий виступає на стороні обвинувачення за відмови прокурора від підтримання публічного (державного) обвинувачення та зміни обвинувачення в суді. Отже, на стадії досудового розслідування потерпілий не може набути статусу сторони кримінального провадження, відповідно й не наділений можливістю звернення до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів.

Право потерпілого на оскарження ухвал слідчого судді на стадії досудового розслідування повинно бути гарантоване. Ураховуючи наведене, вбачається необхідність у внесенні нормативних коректив до: (1) п. 7 ст. 393 КПК, адже, як уже було доведено вище, можливість реалізації права на оскарження не можна ставити в залежність від участі в судовому розгляді, а повинна впливати з фактичного правового положення особи як такої, що потребує забезпечення відповідного конституційного права; (2) ч. 1 ст. 193, ч. 5 ст. 196 КПК, у частині забезпечення участі потерпілого під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу, а також отримання копії ухвали про застосування або відмову в застосуванні запобіжного заходу.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що, на наш погляд, слід урегулювати на нормативному рівні право на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді, поручителя, заставодавця; батьків, опікунів, піклувальників або адміністрації дитячої установи, яким переданий під нагляд неповнолітній підозрюваний; особи, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді поміщення до закладу з надання психіатричної допомоги в умовах, що виключають її небезпечну поведінку; особи, стосовно якої застосовано тимчасовий або екстрадиційний арешт, особи, якій відмовлено в задоволенні скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора під час застосування заходів безпеки; іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування (з урахування заявленої тематики, до таких осіб можна віднести, зокрема: особу, майно якої було пошкоджено під час обшуку, огляду; особа, на майно якої накладено арешт¹; особу, у якої вилучили речі й документи за ухвалою слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів та яка не є підозрюваним, потерпілим, цивільним відповідачем, цивільним позивачем тощо), ураховуючи, що постановленням відповідних рішень зачіпаються їхні права й законні інтереси.

¹ Ідеться про власника або володільця майна, який не має процесуального статусу у кримінальному провадженні, у межах якого накладено арешт на майно, оскільки, виходячи з аналізу норм гл. 17 та 31 КПК, така особа позбавлена права на апеляційне оскарження ухвали слідчого судді про накладення арешту на майно.

Список використаних джерел:

1. Ільєва Т.Г. Апеляційне оскарження ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування. *Митна справа*. 2013. № 6 (90). Ч. 2. Кн. 1. С. 136–141.
2. Ольховська М.М. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності процесуальних осіб стороною захисту під час досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 233 с.
3. Костюченко О.Ю. Апеляційне оскарження судових рішень у кримінальному процесі України : монографія. Київ : КНУТШ, 2006. 182 с.
4. Клепка Д.І. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування як окремий вид провадження : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 224 с.
5. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування : лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 листопада 2012 р. № 1640/0/4–12. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v1640740-12>.
6. Гукасян Р. Избранные труды по гражданскому процессу. Москва : Проспект, 2009. 480 с.
7. Маляренко В. Кримінальний процес України: стан та перспективи розвитку : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вибрані наукові праці. Київ : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре»», 2004. 600 с.
8. Бобечко Н.Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. ... докт. юрид. наук. Львів, 2016. 498 с.
9. Костюченко О.Ю. Про доцільність запровадження окремого оскарження і перегляду постанов судді та ухвал суду в кримінальному судочинстві України. *Судоустрій та судочинство в Україні*. 2007. № 3. С. 99–106.
10. Черечукіна Л.В. Процесуальний порядок заяви клопотань і подання скарг про провадження слідчих дій, їх вирішення та оскарження процесуальних рішень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 1998. 18с.
11. Сліпченко В.І. Завдання апеляційного провадження як форми судового контролю на стадії досудового розслідування. *Підприємництво і право*. 2008. № 10. С. 154–157.
12. Справа «Кузьменко проти України» (заява № 49526/07) : рішення Європейського суду з прав людини від 9 березня 2017 р., остаточне від 0 червня 2017 р. URL: https://protocol.ua/ua/rishennya_espl_kuzmenko_proti_ukraini/.
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення ст. ст. 55, 64, 124 Конституції України (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води): від 25 грудня 1997 р. № 9-зп. *Офіційний вісник України*. 1998. № 1. С. 169. Ст. 25.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі № 1–12/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Шаповалова Олексія Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень п. 20 ч. 1 ст. 106, ч. 1 ст. 111–13 Господарського процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями п. п. 2, 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України від 25 квітня 2012 р. № 11-рп/2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 36. С. 183. Ст. 1341.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі № 1–21/2007 за конституційним поданням 46 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень п. 12 ч. 1 ст. 85 Конституції України у контексті положень ч. 4 ст. 114, ч. ч. 2, 3 ст. 115 Конституції України (справа про порядок припинення повноважень членів Кабінету Міністрів України) від 11 грудня 2007 р. № 12-рп/2007. *Офіційний вісник України*. 2007. № 96. С. 17. Ст. 3499.
16. Постанова Верховного Суду України від 3 березня 2016 р. у справі № 5–347к15. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56939749>.
17. Постанова Верховного Суду від 27 лютого 2018 р. у справі № 761/42344/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72525329>.
18. Косов В.В. Суб'єкти судово-контрольного провадження на досудових стадіях кримінального процесу : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2012. 220 с.
19. Лазарева В.А. Теория и практика судебной защиты в уголовном процессе : монография. Москва : Изд-во «Самарский университет», 2000. 232 с.

